

1941-XX XIII ~ КН. X

БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТИ

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ЗА ТУРИЗЪМЪ, ПЛАНИНАРСТВО И СКИОРСТВО
ИЗДАВА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО
РЕДАКТИРА БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ

Равносмѣтка — Георги Драгоевъ
Каймакчаланъ — проф. Димитър Ярановъ
Вранска баня — Атанасъ Алексиевъ
Островъ Тасосъ — проф. Николай Стояновъ
Планината и духътъ на Македония — Петъръ Боевъ
Стихотворения — Д. Антонова

Редакция и администрация ул. Позитано № 6, София, тел. № 2-75-89 — Пощенска чекова сметка № 672. Годишенъ абонаментъ лв. 45 за членове и лв. 100 за нечленове. Излиза годишно въ 8 книжки, две отъ които двойни. Ваканционни месеци юлий и августъ.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

ГОДИНА XXXIII

ДЕКЕМВРИЙ 1941

КНИЖКА 10

Равносмѣтка

Събитията, които свѣтътъ изживява презъ последнитъ нѣколко години, привличатъ вниманието на всички и задържатъ повече отъ всякога съзнанието ни върху голѣмитъ проблеми и тяхното разрешение, което ще бѣде наистина съ едно историческо значение.

Туристическото движение не можеше да остане незасегнато и не повлияно отъ общия ходъ на събитията — тѣ дадоха своето отражение и върху него. Тръбва, обаче, съ радостъ да отбележимъ веднага, че това отражение е съвсемъ слабо и че то не може да засѣгне чувствително онова, което е най-ценното за организирания български туризъмъ — излетуването и нашата творческа работа въ планината.

Когато става въпросъ за равносмѣтка, организиранитъ български туристи могатъ днесъ да се поздравятъ, преди всичко, съ постигането на онова, което бѣше дългожадуванъ блъкъ на поколѣнията преди тѣхъ. Българскитъ народъ има днесъ почти осъществено своето национално обединение и въ границитъ на обединена България сж включени скѣпитъ земи на Добруджа, Македония, Тракия, Моравско и Западнитъ покрайнини. За организиранитъ български туристи, които живѣятъ съ радоститъ и скѣрбитъ на своя народъ и които носѣха въ себе си тѣжата по недостъпнитъ върхове на Шаръ, Пелистеръ, Бѣласица и останалитъ планини на новоосвободенитъ български земи, това е най-ценната придобивка въ равносмѣтката имъ за изтеклата отчетна година.

Днесъ вече въ редоветъ на Българския туристически съюзъ сж привлѣчени туристическия дружества въ Добричъ, Силистра, Тутраканъ, Скопие, Битоля, Велесъ, Прилѣпъ, Крушево и Гевгели, членоветъ на които изпитватъ сжщата радостъ, защото ще могатъ свободно да бждатъ гости на красивитъ кътове на своето отечество и да имъ се любуватъ отъ величественитъ върхове на Рила, Пиринъ и Стара планина. Въ сжщото време отъ легендарния

Люботрънъ ще се развѣва гордо националния трицѣтъ, издигнатъ отъ членове на Българския туристически съюзъ, и ще бѣде символъ на живата спойка и здравата основа, на която ще продължава да се изгражда цѣлокупното дѣло на организирания български туризъмъ.

Годината, която изтече, ни остави въ наследство, въпреки неблагоприятнитѣ условия за творческа дейностъ, голѣми постижения въ роднитѣ планини. Върху короната на Рила се поставиха още два скъпи брилянта, които ще я красятъ на вѣчни времена — заслонѣтъ „Иванъ Вазовъ“ и спасителниятъ домъ „Св. Ив. Рилски“ бѣха окончателно завършени и осветени презъ изтеклата отчетна година. Въ деня, когато цѣлиятъ български народъ ликуваше отъ присъединяването на златна Добруджа къмъ майката-отечество, се освети хижа „Узана“, която засега е най-хубавата ни хижа въ Стара планина. На Витошкия първенецъ „Черни връхъ“ се постави орлефа на нашия патронъ Алеко Константиновъ по случай 40 годишния юбилей на Българския туристически съюзъ, а бургазкиятъ ни клонъ „Странджа“ освети своята кокетна хижа „Симеонъ Князь Търновски“. Заслонѣтъ „Мальовица“ въ Рила бѣ разширенъ и къмъ него бѣ построена нова двуетажна постройка. Завършени бѣха и въ скоро време ще се осветятъ хижа „Рай“ въ Стара планина, новата хижа „Бъндерица“ въ Пиринъ и новата придобивка въ Витоша — хижа на Софийското жельзничарско туристическо дружество, което е редовенъ клонъ на Б. т. с.

Къмъ всички тѣзи нови придобивки на Б. т. с. въ роднитѣ планини ще трѣбва да се прибавятъ и хижитѣ „Шаръ“ и „Попова шапка“ на нашия клонъ „Шаръ“ — Скопие, хижитѣ „Червена стена“ и „Копанкитѣ“ на нашия клонъ „Пелистеръ“ — Битоля, както и великолепия туристически домъ на нашия клонъ „Мечкинъ каменъ“ — Крушево.

Безъ да засѣгаме останалата дейностъ на Б. т. с. презъ изтеклата отчетна година, за която дейностъ организиранитѣ български туристи ще намѣрятъ повече подробности въ отпечатания годишенъ отчетъ, ние не можемъ да не отбележимъ голѣмото подобрене на съюзното списание „Български туристъ“ по съдържание и външенъ видъ. Неговитѣ страници сега повече отъ въкога будятъ радостъ не само върѣдъ онѣзи, които отъ дълги години живѣятъ съ идеитѣ и постиженията на Б. т. с., но и върѣдъ ценителитѣ на красивото, които не сж имали случай да изживѣятъ радостни мигове и възторзи отъ великолепието на българскитѣ планини.

Годината, която организиранитѣ български туризъмъ приключи, сочи и на още една ценна придобивка въ нашата равностѣпка. Тя не е резултатъ на едногодишна дейностъ, а е завършекъ и богато наследство отъ непрекъснатитѣ усилія на всички дейци, които въ продължение на 40 години скромно и безшумно твориха дѣлото на Б. т. с. за да изникнатъ видимитѣ придобивки въ красивитѣ български планини и невидимия гранитенъ и несломимъ духъ на организирания български туристъ, който духъ не спрѣ своя ходъ и презъ тежкитѣ часове на нашитѣ дни. Този духъ, тази най-ценна придобивка трѣбва да пазимъ винаги, ако искаме Б. т. с. да бѣде една действителна сила и ценностъ за страната ни!

ГЕОРГИ ДРАГОЕВЪ

Манастирът Св. Никола • Суха гора

сн. Бл. Дрънковъ

проф. ДИМИТЪРЪ ЯРАНОВЪ

Каймакчаланъ

Каймакчаланъ! Това име, малко познато на по-младитѣ, напомня толкова много на по-възрастнитѣ, особено пъкъ на ония, които сж участвували въ Свѣтовната война. Това име ще остане завинаги свързано съ епичнитѣ боеве презъ месецъ септемврий 1916 година, когато най-рѣшителното сражение е било ладено на самия връхъ, високъ цѣли 2524 м. Отъ тогава и до днесъ тучното равно пасище, което покрива върха (отъ тамъ и името му „тлъсто, каймаклия пасище“) е осѣяно съ безброй прочудливо

извити кжсове отъ шрапнели и гранати, съ дълбоки ями отъ попаденията на снарядитѣ, окопи, сринати ходове; гилзи и пачки сж станали като че ли съставна частъ на почвата, въ която се намиратъ на самата повърхностъ и цѣли, още непогребани човѣшки скелети. Струва ви се, че всѣки моментъ изъ окопитѣ ще изскочатъ полузатрупани съ прѣстъ и камъни бойци, че ще чуете трѣсъка на снарядитѣ, свистенето на куршумитѣ. И всичко това въпрѣки обстоятелството, че на самия връхъ сърбитѣ сж из-

ЕЗЕРИНА

ШАРЪ

сн. Георги Поповъ

дигнали една безобразно грозна черквица, съ която сж нарушили царственото спокойствие на дѣлия просторъ. То е изразено не само въ спокойнитѣ заоблени линии на релефа (липсватъ каквито и да били следи отъ алпийски форми, въпрѣки голѣмата абсолютна височина), въ плавния полетъ на орлитѣ — вѣчнитѣ стражи на хилядитѣ юнашки гробове, но и въ гордото усамотение на планинския великанъ.

Каймакчаланъ е името на единъ връхъ, който е сжщевременно единствениятъ връхъ на една изолирана, разположена непосредствено на югоизтокъ отъ зловещия по своя външенъ видъ и по спомена за него завой на Черна. Каймакчаланъ се издига направо надъ Мъгленската котловина, на западъ отъ нея, на северъ отъ Островското езеро. Усамотенъ, високъ, Каймакчаланъ е най-сгодното мѣсто, отъ което човѣкъ може да хвър-

ли птичи погледъ върху цъла Западна и Южна Македония.

Погледътъ ми се отправи преди всичко къмъ мѣстото, отъ гдето бѣхъ дошълъ — къмъ Солунъ. Казватъ, че следъ дъждъ, при ясно време, се виждало Бѣло море, а нощно време — свѣтлинитъ на голѣмия градъ. Азъ, обаче, не можахъ да видя нищо друго освенъ маранята, която покриваше голѣмото Солунско поле. На неговия западенъ край се вижда много ясно градъ Воденъ. Погледнемъ ли право на югъ, предъ насъ се открива единствена по своя видъ картина: безброй високи и низки ридове и между тѣхъ зелени котловини, въ дъното на които се виждатъ едновременно четири голѣми езера — саржболскитъ езера: Островско, Петърско, Руднишко и Зазерци. Най-величественъ е, обаче, изгледътъ къмъ западъ. Слънцето клонѣше къмъ Залѣзъ, поради което течението на р. Черна въ обширната Пелагонийска котловина блѣстѣше като произволно хвърлена сребърна лента; а право на западъ се откриваше назъбеното било на Целистеръ, изправенъ като нѣкаква непоколебима стена. На северъ пъкъ Морихово се разстила по такъвъ начинъ, че разкрива за нашия погледъ дори и тия села, които населението нарочно е сгушило въ долинитъ, далеко отъ хищното око на поробителя.

Каймакчаланъ ще стане въ бждеще безъ съмнение единъ отъ най-важнитъ туристически обекти. И тукъ, както по много други високи български планини, излетникътъ ще съчетава красивото, което природата му дава въ момента, съ славното, което му предлага близкото минало.

Изкачването до Каймакчаланъ се улеснява много отъ съществуването на единъ пжтъ, който е билъ изрѣзанъ въ снагата на планината до самия връхъ още презъ Свѣтовната война, а впоследствие само е билъ подобряванъ. Тоя пжтъ започва отъ Битоля, съвпада около 14 километра съ пжтя къмъ Солунъ, следъ това при с. Крененица (из-

вестно съ турското име Кенали) се отбива въ източна посока и при с. Скочивиръ навлиза между чернитъ гранитогнайсови скали на пролома на р. Черна, точно при нейния завой. Пжтътъ напуска тая неприветлива, гола мѣстност и поема нагоре къмъ върха, като използва единъ полегатъ ридъ. Той се състои, както и самиятъ връхъ, отъ гранатови шисти, които придаватъ пжпчивъ видъ на скалнитъ повърхнини. Само на нѣкои мѣста се вижда гранитътъ, който заема ядката на планината.

Пжтътъ къмъ върха криволичи между джбови храсти, които добиватъ нагоре видътъ на истинска гора, особено по склоноветъ, обърнати на северъ. Къмъ 1350 м. джбовата гора се смѣнява внезапно съ доста проредена иглолистна гора, безъ да се намира между тѣхъ, както това е обикновено за нашитъ планини, букъ; ние сме доста на югъ и вече не можемъ да очакваме тия растителни отношения, които наблюдаваме въ планинитъ, които влизаха въ нашитъ предѣли преди сегашнитъ исторически събития. Каймакчаланъ е интересенъ не само за туриста, но и за учения, за ботаника не по-малко отколкото за геолога и географа.

Всрѣдъ самата иглолистна гора се намира, за радостъ на пжтника, масивна спретната

он. Георги Поповъ

хижа, заета временно отъ българския постъ (Каймакчаланъ се намира за сега на границата между България и окупираниѣ отъ германскитѣ войски гръцки територии). Това, обаче, не е единствената възможностъ за подслонъ въ тая на пръвъ погледъ дива планина:.. Стигнемъ ли горната граница на гората, на около 2000 м. и изкачимъ ли се още малко по-високо, на около 2100 м. се изправяме предъ едно голѣмо влашко село отъ дървени кжщи, обитавани само презъ лѣтото. Каймакчаланъ, т. е. планината съ тлѣсти пасища, е любимо лѣтовище, за куцовласи, които преди Балканската война сж отивали да зимуватъ въ Халкидическия полуостровъ, а сега отиватъ въ Велеско и Тиквешъ. Нека се надѣваме, че сегашната временна граница ще се отмѣсти нѣкжде далеко на югъ, за да обхване всички български земи. Въ такъвъ случай и овчаритѣ, които използватъ нашата планина, ще могатъ да слизатъ на югъ, по хилядогодишния

пътъ на своитѣ прадѣди, а и за туриста по тоя начинъ планината ще стане подстъпна.

Качете се на Каймакчаланъ за да можете да се любувате на Родината отъ единъ великолепенъ наблюдателенъ пунктъ. Идете на Каймакчаланъ за да оцените по достоинство усилията на поколѣнието отъ Свѣтовната война, което е вършило подвизи, непознати отъ съвременната война. Идете вижте скалитѣ, върху които сж лежали зиме и лѣте, на 2500 м. височина, гладни и зле облѣчени люде, които, сжщо като насъ, сж имали нерви и свои собствени грижи. Идете на Каймакчаланъ, разберете тѣхния подвигъ, за да се почувствувате достойни, като българи, за голѣмото събитие, което имаме щастието да преживѣемъ: почти пълното обединение на нашия народъ. Още малко и нашата тжга по поробени земи ще остане да се споменава, въ пѣсенята на планинаря.

Изъ Скопока Черна-гора

он. Георги Пѣновъ

Вранска Баня

Следъ присъединяване на западнитъ български земи по рѣка Българска Морава къмъ отечеството-майка нашитъ минералци извори и бани се обогатиха отново съ най-горещия минераленъ изворъ въ Европа — Вранска баня. Изворотъ сж нѣколко и при тѣхъ е построена баня съ всички удобства за банско лѣкуване. Вранска баня, заедно съ околността, може да се включи въ броя на интереснитъ излетни обекти, затова ще се спремъ накратко върху нейната география.

Вранска баня се намира на горния (югоизточенъ) край на едноименното село Вранска-баня и на лѣвия брѣгъ на р. Банска. Самото село е разположено на двата брѣга на рѣката при изхода ѝ отъ планината въ широката долина на Българска Морава. То е на 11.2 клм. източно отъ гр. Враня, а на 3.2 клм. отъ гара Вранска баня, на голѣмия желѣзенъ пѣтъ по долинитъ на Морава и Вардаръ. Свързано е съ Враня чрезъ хубаво шосе, което се отдѣля срещу гара Вранска баня отъ главното шосе по лѣвия брѣгъ на Морава, пресича голѣмата рѣка и минава покрай самата гара. Частъта отъ гарата до банята е истинска алея, засадена отъ дветѣ страни съ подредени диви кестени.

Морфографията на Вранска баня се обуславя отъ широката долина на Морава, кждето свършватъ последнитъ издънки на западнитъ оградни планини на Крайщето. Орографски центъръ на тази планинска верига, която раздѣля водитъ на Морава и Струма, е вр. Бѣсна кобила — 1922 м. Релефътъ на западъ къмъ дѣсния брѣгъ на Морава е много разчлененъ отъ рѣчнитъ долини и дава условия за развитие на прѣс-

натъ типъ селища, съ каквито е изпълненъ този край. Непосрѣдствени мѣстности до Вранска баня сж: Банския ридъ — по дѣсния брѣгъ на Банска рѣка и покритъ съ лозя и вр. Долийска чука — южно отъ селото и банята, 872 м. високъ. Вранска баня се намира на 410 м. надъ морето.

Геоложки произходътъ на минералнитъ извори намира лесно своето обяснение; тѣ сж въ връзка съ едно петно отъ младо еруптивни (ефузивни) скали, каквито случаи у насъ имаме на много мѣста. Вранското поле, пѣкъ, е припокрито съ плиоценски материали, въ които р. Морава е образувала нѣколко тераси.

Хидрографията на мѣстността се запълва достатъчно отъ минералнитъ извори и рѣка Банска. Горещитъ извори сж много и избликватъ отъ единъ процепъ непосредствено надъ лѣвия брѣгъ на рѣката. По химически съставъ тѣ сж доста близки, обаче се различаватъ по температура. За сега се използватъ само нѣколко извора: „Голѣмата чешма“ — най-горещиятъ изворъ въ Европа — има 92.5° Ц. и дава 32,5 литра въ минута, чиято вода се употребява за пиене следъ охлаждане¹⁾; единъ сѣренъ изворъ съ температура 84° Ц. и дебитъ 5.5 л. въ мин., чиято вода е каптирана въ басейнъ за кжпане; трети изворъ, сжщо така горещъ и каптиранъ за пиене, има 72° Ц. и дава 60 л. въ мин.; единъ желѣзенъ изворъ съ басейнъ за кжпане — има 63° Ц. и дебитъ 7 л. въ мин., като се употребява и за пиене; единъ смѣсенъ изворъ — съ 72° Ц. и 4.25 л. въ

¹⁾ До сега най-горещия минераленъ изворъ у насъ бѣше Сепаревскиятъ — 86° Ц.

Северната стена
на Ливадница

●
Шаръ

сн. Георги Поповъ

мин. — има сжщо бассейнъ за кжпане. Така, че басейнитъ за кжпане сж всичко три: сѣренъ, желѣзенъ и смѣсенъ. Тѣ сж построени по отдѣлно и побиратъ всѣки по 15 — 20 души. Освенъ това, въ сжщата сграда на банята има и 30 отдѣлни вани съ съответнитъ инсталации. Водата за цѣлата баня се охлажда посредствомъ трѣби въ откритъ бассейнъ съ постоянно течаща студена вода отъ рѣката. Химическиятъ съставъ на водата отъ всички извори е сѣрна, салинична и алкална. Само желѣзниятъ изворъ съдържа повече желѣзо — 0.0116-0.0125 грама въ 1 литъръ вода. По-голѣмата частъ отъ водата на изворитъ се излива неизползувана въ рѣката. Рѣка Банска извира отъ вр. Патерица, спуска се по гориститъ склонове на северозападъ къмъ Морава, поради кое-

то има вода презъ цѣлата година и се влива въ голѣмата рѣка малко подъ (северно) гара Вранска баня.

Околнитъ планини сж покрити съ млади букови гори, особено близката околностъ е добре залесена и служи като мѣсто за разходка. Предъ банята се подѣржа винаги добре подреденъ паркъ, а полето къмъ Моравската долина се засѣва съ най-разнообразни култури. Най-много е разпространенъ тукъ конопътъ,

сн. Георги Поповъ

Южната стена на
Люботрънъ

Шаръ

Климатътъ на Вранска баня и околността е умѣрено-континенталенъ. Самата баня е закжтана въ дъното на фуниевидната Банска долина и е запазена отъ силнитъ вѣтрове. Дъждоветъ сж сжщо умѣрени, а околната зеленина охлажда и намалява значително горещинитъ презъ лѣтото. Климатически Вранска баня има сжщо лѣтowiщни качества.

Вранска баня е въ непосредни съобщителни и културни връзки съ

гр. Враня, който е далъ и името на банята на селото. Не се знае още съ сигурностъ дали и тази баня, както всички други минерални бани въ Балканския полуостровъ, не е била използвана още въ римско време, Презъ турско време, обаче, тя е била вече разработена достатъчно. Въ края на 18 в.

вранскиятъ паша Кьоръ Мехмедъ изградилъ два басейна, а неговиятъ синъ Хюсеинъ построилъ още единъ. Посетителитъ сж си носили сами постелки и храна и прекарвали повече на открито, докато траело лѣчението имъ. Едва въ 1860 г. била построена една сграда и единъ ханъ. Около тѣхъ и покрай рѣката скитащи се изъ Вранско цигани, виждайки полза отъ посетителитъ, започнали да разпъватъ своитъ катуни. Така се е създало мѣстозаселището

Вранска-баня. И днесъ отъ 200 къщи въ селото 160-170 сж цигански.

Стопанскитѣ възможности на село Вранска-баня надминаватъ тѣзи на околнитѣ селища. Частъ отъ свoitѣ произведения населението пласирва направо на банския пазаръ, а другата частъ — въ града. Разширението на Моравската долина при р. Банска разнообразява земеделскитѣ култури. Все пакъ, преобладава конопътъ, за чието обработване спомагатъ и топилницитѣ, които се пълнятъ съ неизползувана гореща вода. Низката култура на циганското население, обаче, не може да доведе до нѣкоя по-голѣма стопанска придобивка или инициатива.

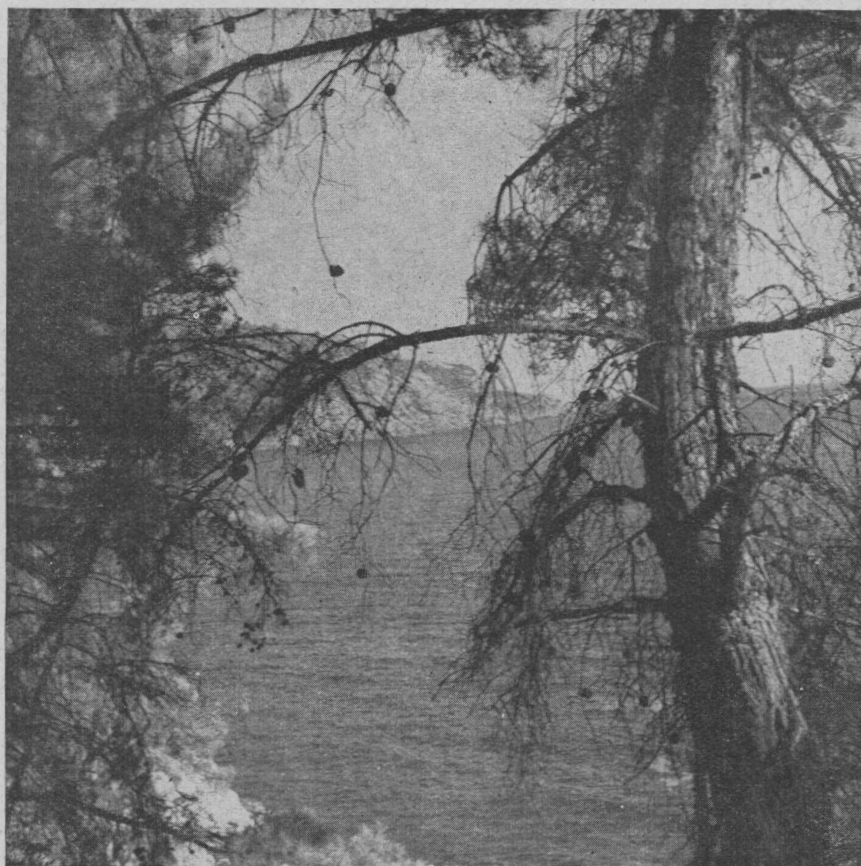
Вранска баня има всички условия за банско лѣкуване. Надъ самата баня е хотела съ 80 добре обзаведени стаи, съ централно отопление, електричество, топла вода и ресторантъ. Въ селото има и други хотели, ресторанти и частни квартири — всичко около 500 стаи съ около 900 легла. Храна има винаги и то евтина. Въ селото има аптека и лѣкаръ, а една пощенска станция обслужва посетителитѣ презъ цѣлата година. Банята е уредена и удобна за лѣкуване и презъ зимата.

Споредъ както е показано отъ бившето сръбско управление на банята водата за пиене има следната индикация: желѣз-

ната вода — хлороза, анемия, маларична кахексия, лимфатизъмъ, скрофулоза, женски болести, обща слабостъ; сѣрната вода — хронично заболяване на стомаха, червата, черния дробъ и бжбрежитѣ, хронична малария, скрофулоза, лимфатизъмъ, сифилисъ, женски болести, подагра. Индикация за кжпане. ревматизъмъ, субхронично и хронично състояние, невралгия, ишиасъ и лумбаго, подагра, лимфатизъмъ, скрофулоза, изкълчване, счупване на кости, атрофия на мускулитѣ, парализа, рани, които не могатъ да заздравѣятъ, хронични фистули, хронични женски болести, хронична малария, сифилисъ, кожни болести и др. Контраиндикация за кжпане: трескаво състояние, бѣлодробна туберкулоза, пълнокървие, сърдечни недостатъци, артериосклероза въ силна степенъ, склонность къмъ ударъ, неврастения, хистерия, изнуреность и старость, бременность.

Отъ горното кратко описание на Вранска баня се вижда голѣмото значение, което ще има тя за банското лѣкуване у насъ, поставяйки я на първо мѣсто въ списъка на минералнитѣ бани въ България. А туриститѣ и любителитѣ на природата могатъ да намѣрятъ развлѣчение и въ нѣкои едnodневни излети изъ околноститѣ на банята до Предежани и Сурдулица, до прочутия манастиръ Св. Прохоръ Пчински въ долината на рѣка Пчиня и др.

О. Тасосъ
Борове и морето
•
он. Проф. Стояновъ

Проф. НИКОЛАЙ СТОЯНОВЪ

Островъ Тасосъ

Островъ Тасосъ е отдалеченъ отъ София на 230 клм., смѣтано по въздушна линия. Това разстояние е по-малко отколкото отъ София до Сливенъ или до Русе. Обаче разликата въ характера на природата е грамадна, не само по причината, че о. Тасосъ лежи съ два географски градуса по-южно, въ сравнение съ София, но и поради благоприятното географско положение на острова, който отъ северъ се пази отъ множество

планини, заемащи вътрешността на Балканския полуостровъ.

Плтуването за Тасосъ презъ миналото лѣто ставаше съ редовенъ автобусенъ рейсъ: София—Кавала. Самото това плтуване е достатъчно интересно, за да бже предприето, независимо отъ посещението на острова. Плтува се всрѣдъ планинския пейзажъ на западна България и, следъ краткъ престой (обѣдъ) въ Горна Джумая,

Ливадишко езеро • Шарь

минава се живописният Предѣлъ, съ неговитѣ букови и борови гори и шумни потоци. После се пѣтува по долината на мѣста, като отдѣсно непрекъснато се разгрѣща величествената панорама на Пиринь.

Следъ пренощуване въ Неврокопъ, чиито хотели, непригодени къмъ неочаквано разрастналото се движение, винаги бѣха препълнени, на сугриньта се минава пропускателния постъ на хълма „Стѣргачъ“ и его че предъ Васъ се отварятъ просторитѣ на „бившата грѣцка“ Македония. Минава се презъ обезбългареното с. Зърнево, разположило се всрѣдъ планинитѣ, въ безточна долина и следъ това презъ гористия

проходъ Юждрукъ, край скалистата планина Бозь-Дагъ, се слиза въ Драмското поле. Драма, съ неинитѣ сѣнчести чинари, буйни карстови извори и оживенъ площадъ, е типиченъ юженъ градъ. Покрай историческиѣ развалини на Филипи, по лжкатушенъ планински пѣтъ автобусътъ наближава Кавала и изведнажъ, при единъ завой, предъ васъ блѣсва Егейското море, отразяваще южното слънце, съ хиляди ослепителни искри и преливаще се въ всички тонове, отъ тъмно синь до изумрудено зеленъ. Огсрещу, направо отъ морето, се издигатъ тъмнитѣ мъгливи очѣртания на планинска група. Това е островъ Тасосъ — една планина отъ

сн. Георги Поповъ

Родопската система, потънала въ морето презъ Терциера и подаваща се отъ него само съ горнитъ си части.

Отъ Кавала, живописно разположена на тераси край морето и украсена съ гигантскитъ развалини на старъ римски водопроводъ, моторна гимия за 2-3 часа прекосява разстоянието отъ 18 километра до острова и известно време се движи край бръга му. Покрай васъ плува панорама отъ стръмни планини, покрити до върховетъ съ четинеста гора и съ пъстри петна отъ селцата, лежащи въ политъ на тѣзи планини.

Въ пристанището Лимена (бившиятъ античенъ градъ Тасосъ), единъ или два импро-

визирани хотела и толкова гостилнички даватъ възможностъ на посетителя да се ориентира и се подготви за една обиколка изъ острова.

Седмицата, въ течение на която, заедно съ двама другари, обикаляхъ островъ Тасосъ, ще остане незабравима въ моитъ спомени на дългогодишенъ бродникъ изъ планинитъ. Рѣдко можете да срѣщнете таква чудно съчетание на планината, боровата гора и морето, каквото намирате на всѣка стѣпка на този островъ. Вървите по тѣсни планински пѣтеки всрѣдъ стройна борова гора и можете да помислите, че се намирате всрѣдъ Рила. Но ето че дърветата

о. Тасосъ

Маслини
край морето

сн. Проф. Стояновъ

срѣдвяватъ и презъ мрежата отъ клонитѣ, украсени съ игли и шишарки, виждате да свѣтва, ката скъпоцененъ камъкъ, тъмно-синьото море. Тукъ слизате въ скалистъ планински долъ, кждето подъ сѣнката на вѣковни чинари звѣнти бистъръ и студенъ изворъ.

Рѣдка по хубостъ гледка се открива отъ планинскитѣ върхове на острова, отъ високия 1208 м. Ипсарионъ*) или отъ скалистия мраморенъ збѣрь Прококъ Илия (1108 м.). На кждето да обърнете погледа, морето се съчетава съ планински контури. На северъ се вижда цѣла маса отъ планинитѣ на полуострова: преди всичко синитѣ заоблени очертания на Родопитѣ; по-на-лѣво, въ далечината смѣлитѣ остри очертания на Бозъ-Дагъ и още по-назападъ сжщо

така стрѣмнитѣ назбени контури на Кушиница пл. (в. Пилавъ-Тепе, 1950 м.). На изтокъ направо отъ морето се издига друга стрѣмна планина. Това е островъ Самотраки, съ върха Фентари, високъ 1600 м. На юго-западъ, на едно разстояние отъ около 60 км. отъ морето, се издига още единъ правиленъ и стрѣменъ планински конусъ. Това е Атонъ, високъ 1935 м. Отсрещу, задъ тѣсния, широкъ само 6 км. морски протокъ, въ който лежи скалистото островче Тасопуло, се вижда като на дланъ равното Сарж-Шабанско поле, а по-далечъ блѣсти Места. По-на-лѣво, въ дълбочината на залива, едва блѣлятъ сградитѣ на Кавала.

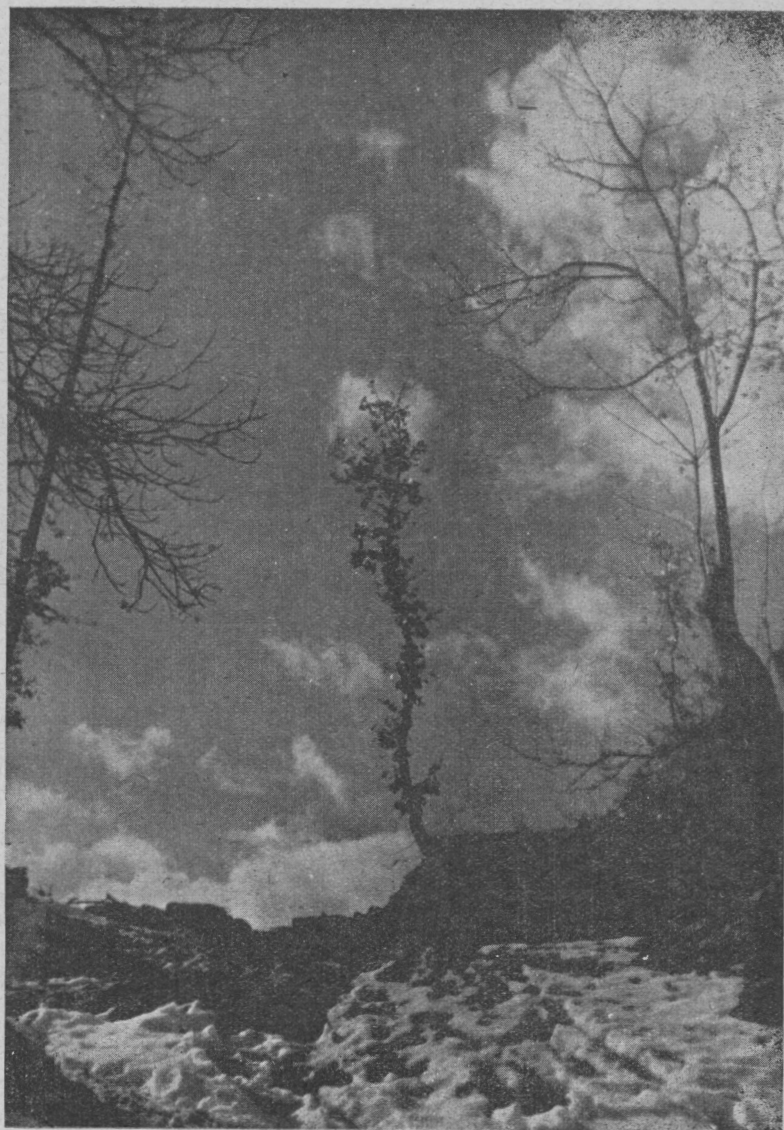
Непосрѣдствено подъ в. Ипсарионъ, между 950 и 1000 м. надморска височина, надъ конската пѣтека, водеща къмъ с. Кастронъ, има малки, но студени и бистри изворчета, разположението на които е особено благоприятно за посещения на тази

На австрийската генералъ-шабна карта, 1:200000, както и на много мѣста въ литературата на в. Ипсарионъ е погрѣшно показана 1045 м. височина.

Въ политѣ на
Шаръ

Между Тетово
и Лисецъ

ен. Георги Поповъ

планина. Силни карстови извори има сѣщо въ с. Панагия, въ политѣ на в. Пророкъ Илия. Изобилна вода има и въ з. Калирахи. Изобщо, съ изключение на нѣкои пунктове по южното крайбрѣжие, островътъ има достатъчно вода за пиене, и то въ повечето случаи отъ чешми и извори, по-рѣдко отъ бунари (Кинера, Потосъ).

Ношувкитѣ, при обиколкитѣ на острова, поне презъ лѣтото, не представятъ нѣкоя мжчна проблема, понеже благодатниятъ топълъ климатъ и бездъждното лѣтно време позволяватъ навредъ ношуване на открито. Действително, на разни мѣста, по крайбрѣ-

жието има комари и папатаци! Обаче, по-навжтре въ острова ги нѣма, а сѣщо и непосредствено на морския брѣгъ, при морски вѣтъръ, ношувахме на пълно спокойствие, не смущавани отъ комаритѣ.

Прехраната, поне при настоящитѣ условия, представя известни затруднения откъмъ снабдяването съ хлѣбъ и съ месо. Въ замѣна на това, обаче, изобилни сѣ плодетѣ. Навредъ има маслини, които сѣ и едно отъ вай-важнитѣ богатства на острова. Навредъ може да се намѣри било солена, било прѣсна морска риба и гжтия ароматенъ тасоски медъ, понеже пчеларството е

Плочата • Шаръ

сн. Поповъ

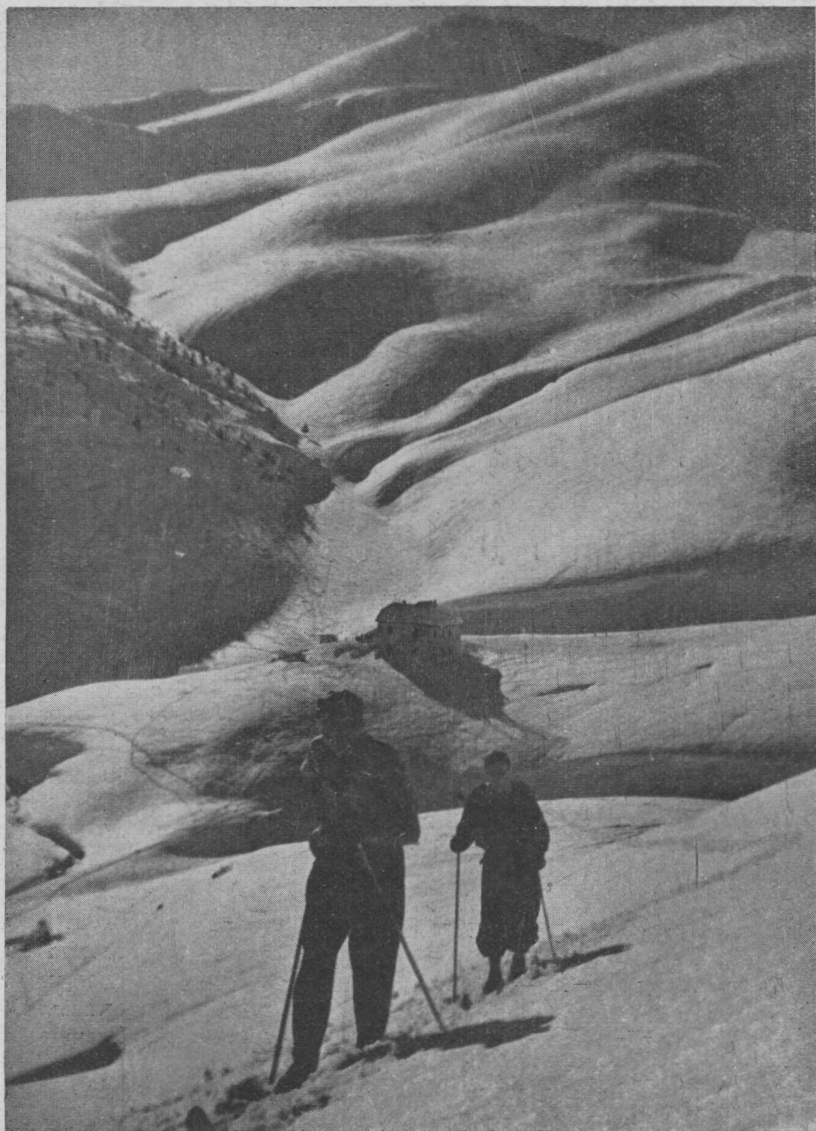
второ по важностъ занятие на тасоскитѣ жители.

Маслиновитѣ насаждения сж сщцевременно и едно отъ украшения на острова, а сщщо и една отъ особеноститѣ на тасоския ландшафтъ. Съ сребрено-сивитѣ си листа и дебели възлести стѣбла старитѣ маслини напомнятъ нашенскитѣ върби; само че листата имъ сж вѣчно зелени, а на есенъ тѣ се украсяватъ съ своитѣ силно горчиви, но ценни плодове.

Освенъ маслиненитѣ и боровитѣ гори за ландшафта на островъ Тасосъ сж характерни и неговитѣ вѣчно зелени храсталаци (маквиси), въ състава на които влизатъ и разни бодливи храсти, но преди всичко разнообразни силно ароматни растения, които, заедно съ боровитѣ гори, пълнятъ въздуха на острова съ характерна балсамична мизма.

Живописни сж и тасоскитѣ селца: едни отъ тѣхъ, подслонили се въ политѣ на планинитѣ всрѣдъ маслинови и овощни дървета, други разположили се край заливчетата на морския брѣгъ. По-голѣмитѣ отъ пристанищата, а именно Лимена, на североизточния брѣгъ, и Лименария, на югозападния, иматъ физиономия на малки градчета. Сравнително добре е уредено и разположеното всрѣдъ острова с. Теологосъ, което е и най-голѣмото селище на о. Тасосъ (3000 жители). Заселеното нѣкога отъ македонски българи с. Вулгаро, днесъ преименувано въ Рохони, е изгубило нѣкогашното си значение на главно селище на острова и сега едва наброява 700 жители.

За любители на старинитѣ о. Тасосъ е сщщо така интересенъ кжтъ. Историята му датира отъ преди повече отъ 3000 години и се срѣщатъ стари развалини. Особено за-

Хижата Попова шапка ● Шаръ

сн. Поповъ

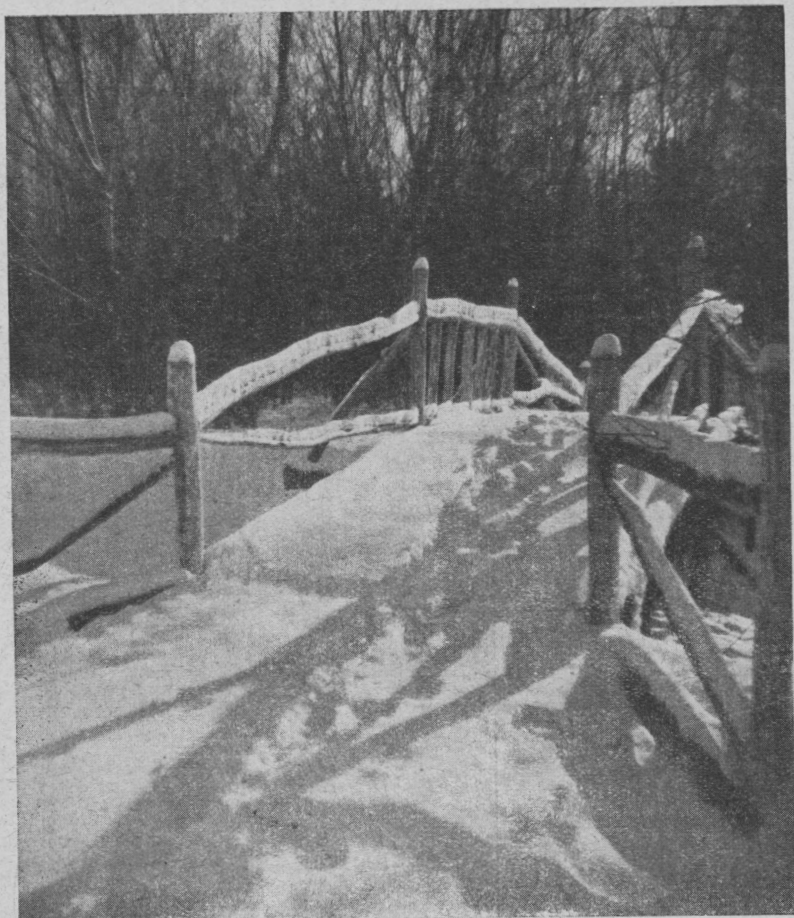
служаватъ да се видятъ развалинитъ на Тасоския акрополъ, край пристанището Лимена, камънитъ на който сж нѣми свидетели на промѣнливата сждба на острова въ течение на вѣковетъ*). Малкиятъ, но спретнатъ музей въ Лимена съдържа редица ценни исторически паметници, въ това число и без-

смъртнитъ творби на античното изкуство.

Изобщо, островъ Тасосъ представлява за планинаря единъ обектъ отъ разнообразенъ интересъ и заслужава да бжде посетень.

*) Четете за нея интересната статия на Зл. Ракева-Морфова: „Развалинитъ при Лимена на остр. Тасосъ“, въ сп. „Прометей“, год. VI, 1941, кн. II. стр. 44-52.

ПЕТЪРЪ БОЕВЪ

ПЛАНИНАТА и ДУХЪТЪ НА МАКЕДОНИЯ

Македония е недѣлима часть отъ българската земя и отъ българската сѣдба. Тя е била, е и ще бѣде огнище на българския духъ, защото той я превърна въ страна на легендитѣ, на страданияето и подвига.

Въ никся друга страна земната участь на човѣка не е така свързана съ планинитѣ, както въ Македония.

Не само заради това, че планинитѣ бѣха естествено прибѣжище на борцитѣ за свобода. Защото македонската земя преди да бѣде физическа опора, е духовна родина на несъкрушимия български духъ.

Затова планинитѣ, горитѣ и езерата на Македония преди да бѣдатъ географски понятия сѣ духовни сѣщности, свързани съ сѣдбата на българския народъ. Планинитѣ сѣ люлката на борческия духъ на македонския българинъ, който създаде трагични епопеи въ неравната борба, която той води всрѣдъ тѣхнитѣ недра.

Тамъ най-добре може да се долови ритѣма на македонското сърдце — частица отъ голѣмото сърдце на България. Тамъ великата народна душа превърна и страданияето и подвига въ безсмъртна пѣсень, въ която радостѣта и жалбата на цѣлъ народъ се сливаше съ стенението на планинитѣ, съ плисѣка на езернитѣ води и съ шепота на гѣститѣ букаци.

Македонскитѣ планини сѣ свещени. Тѣ сѣ оросени съ кръвѣта на толкова герои и

о. Лисецъ

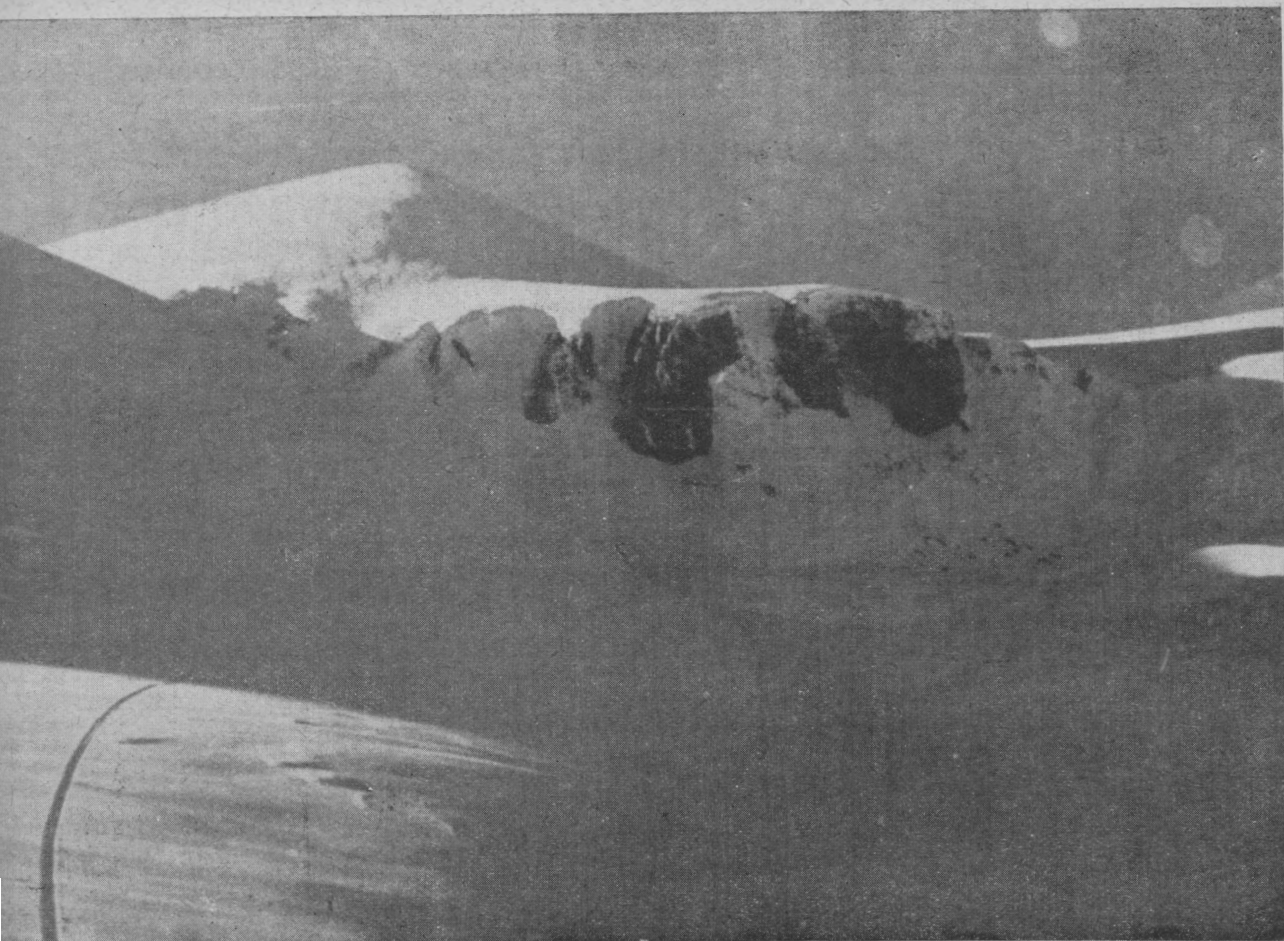
он Поповъ.

борци за свобода и затова ще бжде светостатство да бродимъ изъ тѣхъ безъ да изтриемъ прахъта отъ нозетѣ си и безъ да свалимъ шапка въ знакъ на безкрайна почитъ къмъ ония, които почиватъ въ прегрждкитѣ на светата земя.

Планинитѣ на Македония сж били винаги огнище на българския свободолюбивъ духъ. Тиранитѣ, обаче, никога не сж знаели кжде бие безсмъртния пулсъ на народа ни и затова съ външни срѣдства сж се мжчили да го сподавятъ. Тѣ сж преследвали живия човѣкъ, неговата речъ и писмо, но тѣ не сж и подозирали злокобния свистъ на народната мжка, която върховетѣ и буритѣ сж разнасяли отъ Шаръ до снѣжнитѣ престоли на Пиринъ. Тѣ не сж знаели, че македонската планина е единъ свещенъ и простъ храмъ на българския духъ, кждето нищо не може да се изтрие, защото земята-прамайка сама пази светинитѣ на този храмъ. Тамъ

душата на Македония винаги е била жива. Тамъ дори природата говори съ копнежа на тази душа. Тя е скрита въ планинитѣ, въ възвисенитѣ върхове, въ стона на букитѣ и шумоленето на рѣкитѣ. Планината е свързана съ всѣкидневния животъ на македонския българинъ, тя живѣе въ съзнанието му, въ биенето на неговото сърдце.

Българскиятъ езикъ бѣше забраненъ въ Македония. Тогава богатството на македонската душа се прелѣ вмѣсто въ думи, въ китни премѣни съ тежки кървавочервени ресни, въ които съ всѣки бодъ, съ всѣка нишка се втѣкава една мисль, едно желание, една клетва. Живата душа на Македония се приюти задъ дебелитъ камени стени на македонската кжща и заблѣщука тамъ, съ пламъка горящъ предъ иконостаса. Само тамъ, приведена и мълчалива, македонската майка сваляше своето тъмно наметало, за да изтрие сълзитѣ си.

Церепашина • Шарь

сн. Поповъ

И мислѣше за своиѣ прокудени деца, които носѣха въ сърдцата си нейния образъ. Но тоя образъ е мислимъ само върху фона на планинитѣ, кждето нейнитѣ деца изгаряха въ огнената трѣпка на бората за свобода.

Отъ планинитѣ на Македония винаги долиташе ехото на борбата. Тамъ винаги се пазѣше като въ Света светихъ българския духъ. Отъ тамъ винаги се очакваше да изгрѣе зората на свободата. Най-сетне тамъ въ часѣтъ на идващата радостъ, най-мощно заудряха камбанитѣ, които възвестиха деня на великото възкресение.

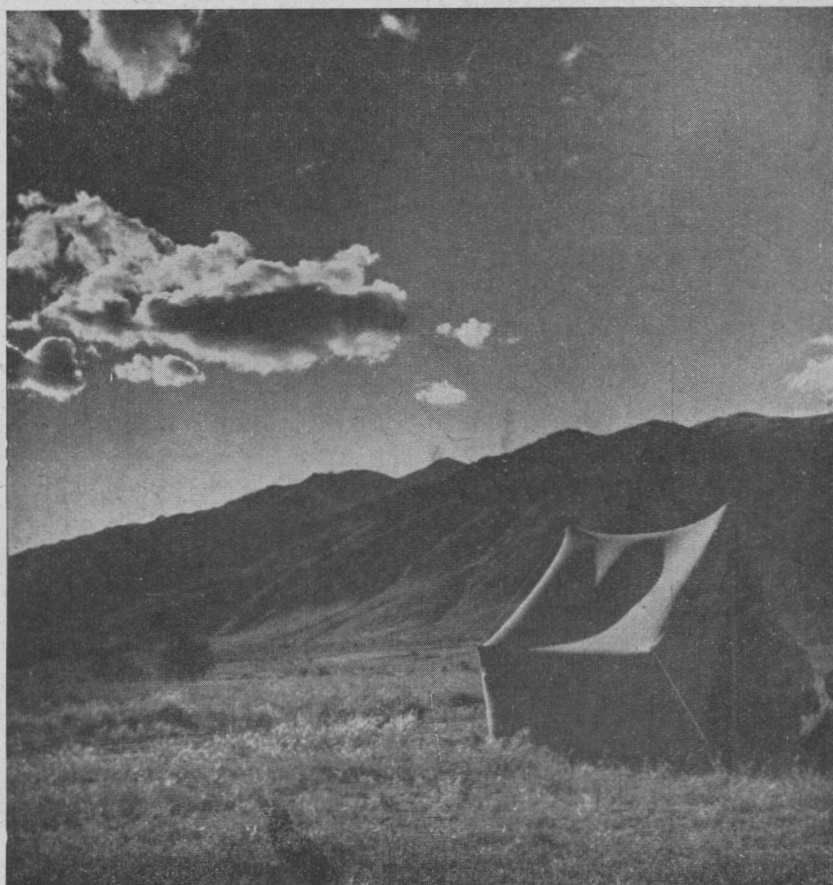
Най-интимната и съкровена частъ на народния битъ на македонския българинъ е запазена почти непожжнатата въ планинитѣ. Въ тѣхъ сж приютени не само кръвта и коститѣ на героитѣ, мжченици, революционери и светци, но сякашъ сж притаени и преданията, легендитѣ, приказкитѣ и пѣснитѣ на Македония.

Планинитѣ сж били олтари на свободата. Мъглитѣ, които сж обвивали тѣхнитѣ върхове сж били жертвениятъ димъ, воятъ на бурята е билъ последното „упокой“ за душитѣ на ония, които въ мрака на затворитѣ видѣха свѣтлината на свободата и отъ върховетѣ на планинитѣ и на бесилкитѣ разбраха, че има за какво да се борятъ и да умиратъ.

Проявитѣ на българския духъ въ Македония не се изразяватъ само въ борбата за свободата или смъртъ. Тукъ наредъ съ борбата се е творила и една култура, която е осѣяла планинитѣ съ безброй манастири, черкви и светини, а въ тѣхъ е сътворила ценни рѣзби и стенописи. Творческиятъ гений на македонския българинъ е създадалъ ценности, които сж единъ прекрасенъ изразъ на неговата вѣра, на неговата мистика и на богатството на неговия духъ.

Бѣласица

•
сн. Жандовъ

Духъ на свобода, духъ на творчество и духъ на безсмъртие изпълва македонскитѣ планини. Въ тоя духъ е отразена вѣчността на българската сѣдба и безкрайнитѣ възможности на българския гений.

II

Планинскиятъ характеръ на Македония се е отразилъ върху психологията и мирогледа на българитѣ, които я населяватъ. Планинитѣ сж създали не само усетъ за красивото и възвишеното, но и нѣщо повече. Тѣ сж дали възможностъ за проява на борба и подвигъ въ името на нѣщо, което стои надъ обикновенитѣ ценности на дѣлничния животъ. Тѣ сж укрепили една страхотна воля за противодействие, твърда като гранита на тѣхнитѣ скали, способствували сж за оформяването на единъ по-високъ мирогледъ, който издига страданието

въ култъ, превръща подвига въ легенда, селищата въ жертвени клади на свободата и смъртта въ възкресение.

Македония е планинска страна. Тамъ нѣма безпредѣлното пространство на руската степъ, кждето погледътъ чезне въ безкрайното и неопредѣленото. И докато рускиятъ народъ търси да заживѣе колективенъ животъ за да не се стопи въ необятното и необозримото, българитѣ въ Македония, напротивъ, никога не сж се обезличавали въ групировката на масата, а сж запазили своята лична и народностна индивидуалностъ.

Това се дължи до голѣма степенъ на планинския характеръ на страната. Въмѣсто една еднообразна и огромна степъ, кждето не само погледа, но и самиятъ човѣкъ се губи, въ Македония планинитѣ спиратъ винаги човѣшкия погледъ. Тѣхнитѣ назъбени скали и горди върхове каратъ неволно чо-

Въ околността на Голѣмъ Българинъ • Шаръ

он. Поповъ

вѣка да вдигне погледъ отъ земята подъ нозетѣ си и да погледне нагоре, къмъ небето, въ което тѣ забиватъ своитѣ камени чела.

Най-сетне планинитѣ сж приучили македонския българинъ къмъ едно по-задълбочено и свободно обмисляне, накарали сж го въ труднитѣ часове на живота да вѣрва въ Бога и опрѣнъ на тѣхъ да разчита на своитѣ собствени сили.

По тоя начинъ тѣ сж предали отпечатъка на единъ индивидуализъмъ въ неговия характеръ, който понѣкога дори стига до крайностъ.

И затова борбитѣ въ Македония не сж спонтаненъ изразъ на нѣкакво безлично колективно цѣло, а борби на избрани водачи и герои, въ които гори много огънь и блика много енергия и духовна мощъ.

Въ душата на добруджанския българинъ има една доброта и спокойствие, отговоря-

щи на равнинния характеръ на страната. Стихията на добруджанеца се проявява въ епопеята на неговия миренъ трудъ. Македонскиятъ българинъ, напротивъ, има единъ характеръ насеченъ и неравенъ като планинския характеръ на самата страна.

Той е бързъ и стихиятъ, неспокоенъ и непреклоненъ, несъкруσιμο волевъ или пѣкъ понѣкога безумно упоритъ.

Единъ отъ синоветѣ на Македония счита огъня като апокалиптично начало и първопричина, отъ която е сътворена македонската душа. И може би има право. Защото Македония непрестанно гори. Колко пжти върху небето сж сияели огненитѣ езици на запаленитѣ селища? Колко пжти синоветѣ на Македония сж предпочитали да изгорятъ заедно съ горящитѣ кжщи, но да не се предадатъ живи?

Солунскитѣ атентатори, защитницитѣ на „Ножотъ“ не изгорѣха ли заедно съ въз-

пламененитѣ отъ тѣхъ адски машини и бомби.

Но Македония гори не само съ физическия огънь. Огнената стихия се проявява преди всичко въ духовната сѣщина на Македония.

Тамъ отъ незапомнени времена гори вѣчния огънь на *българщината*. Тамъ и сега свѣти пламъкътъ на Климентовата култура и неговитѣ отблѣсъци озаряватъ еднакво водитѣ на Охрида синь, върховетѣ на Шаръ и залитѣ на Софийския университетъ.

Пламъчетата на светия огънь на българския духъ сж горѣли въ много вѣкове въ множество черкви и манастири, скжтани въ гънкитѣ на планинитѣ. Но планинитѣ въ Македония сами сж били храмове.

Тѣ сж оформили духовната сѣщностъ на българитѣ тамъ, създали сж чувство за красота и достойнство. И затова планината отразява не само характера и душата на македонския българинъ. Тя отразява и неговата сждба и символизира неговия български духъ.

Д. АНТОНОВА

ЛЮБИМИЯТЪ

Планинскиятъ изворъ е моятъ любимъ.
Той чистъ е, прозраченъ и хубавъ.
Водитъ му бистри ми носятъ прохлада и свежестъ.
Планинскиятъ изворъ извира и пѣе,
той щедро ми дава, на щедростъ ме учи,
планинскиятъ изворъ е моятъ любимъ.

Високиятъ боръ въ планината е моятъ любимъ.
Той вѣчно зеленъ е и вѣчно издига върха си нагоре.
За свѣтли простори ми пѣе.
Че той е залюбенъ въ простора, залюбенъ въ лжчитѣ,
планинскиятъ изворъ е моятъ любимъ.

Планинскиятъ връхъ недостъпенъ е моятъ любимъ.
Въ мъглитѣ забуленъ и мраченъ,
усмихнатъ, отъ слънце огрѣнъ,
той буди въвъ мене свърхземния блѣнъ,
планинскиятъ връхъ недостъпенъ е моятъ любимъ.

ПЖТЕКА

Отъ бездна къмъ изходъ, къмъ радостъ и пѣсни
пжтека красива нагоре се вий,
скалитѣ пробива, надъ пропасти дебне,
въ гората изчезва и дълго се крий.

И после я виждашъ, измжнната вече,
обилно огрѣна отъ топли лжчи,
да бѣга нагоре, да гледа небето,
съ безбройни, красиви и смѣли очи.

А горе надъ нея прехвъркватъ орлитѣ
високо въ простора и диво зовятъ,
а нощемъ звездитѣ на групи събрани,
и тайни разкриватъ и чудно блѣстятъ.

Отъ бездна къмъ изходъ тя тича нагоре
подъ дъждъ и подъ вѣтръ, подъ гръмъ и лжчи,
скали до небето съ любовъ я приветстватъ,
и ехото дивно безспирно ечи.

КАКЪ ЛЕКО СЕ ВЪРВИ НА ПЖТЪ

Какъ леко се върви на пжтъ,
когато нивитѣ зеленѣятъ
когато ручей текатъ
и славенитѣ пѣсни пѣятъ
какъ леко се върви на пжтъ!

Но какъ красивъ е този пжтъ,
кога нагоре възвишава,
когато езера блѣстятъ,
и подъ мъгли се очертава
на шеметна височина върхътъ,
о, какъ красивъ е този пжтъ!

Какъ леко се върви на пжтъ,
когато златно слънце грѣе,
когато трепти една любовъ
въ душата ти и пѣе,
какъ леко се върви на пжтъ!

Но какъ е приказенъ свѣтътъ,
когато буря завилнѣе,
когато крепне ти духътъ

о, какъ красивъ е този пжтъ!

МАКЕДОНСКИТЪ ХИЖИ

сн. Георги Поповъ

Попова шапка ● Шаръ

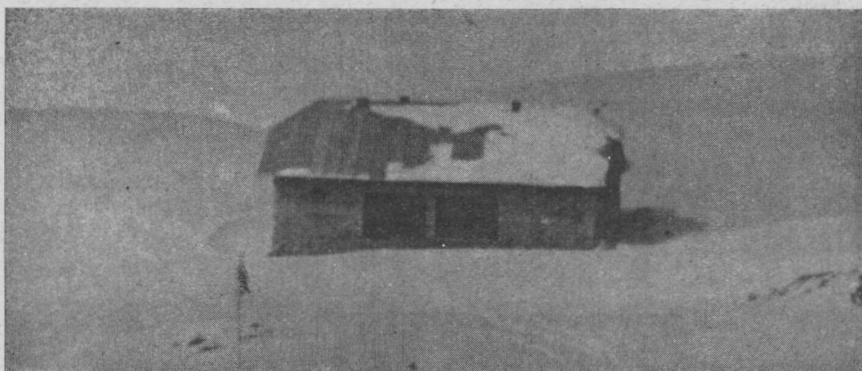
Тетовската хижа ● Шаръ

Пелнотеръ ● Баба планина

Люботрънъ ● Шаръ

Галичица

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

**МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ЗА ТУРИЗЪМЪ, ПЛАНИНАРСТВО И СКИОРСТВО**

ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

XXXIII ГОДИШНИНА

1941 год.

Редакторъ БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

I. СТАТИИ

1. УВОДНИ

Новата година
Бъдещи задачи
Какво искаме
Нашето дѣло

" "
" "
" "
" "
" "

Нови задачи
Вмѣсто събора
Повече духъ
Равносмѣтка

	Стр.
Д-ръ Любенъ Телчаровъ	1
Тодоръ Тодоровъ	33
Георги Драгоевъ	65
Д-ръ Божко Ковачевски	113
Д-ръ Иванъ Попивановъ	113
Илия Ивановъ	114
Георги Драгоевъ	115
Тодоръ Тодоровъ	116
Петъръ Боевъ	117
Найденъ Памукчиевъ	118
Василь Радевъ	119
Георги Ст. Георгиевъ	145
Божидаръ Стоичковъ	193
Божидаръ Стоичковъ	241
Георги Драгоевъ	273

2. НАПЖТСТВЕНИ

Планинарството като жизненъ стилъ
Смѣхътъ като планинарска необходимостъ
Чудотворнитѣ лѣкарства
Защо да е така?
Българскиятъ планинаръ и Пирина
Странникътъ и неговиятъ блѣнъ
Туризмътъ и работничеството
Планината и духътъ на Македония

Петъръ Боевъ	54
Петъръ Боевъ	120
Д-ръ Никола Станчевъ	173
Д-ръ Иванъ Попивановъ	174
Д-ръ Любенъ Телчаровъ	201
Д-ръ Теодосий Смѣдовски	225
* *	240
Петъръ Боевъ	290

3. ОПИСАТЕЛНИ

Коледни настроения
На Фердинандовъ връхъ
До Голѣмия Мечитъ
На Мальовица съ киноапаратъ
Нашата земя
Пелистеръ
Вашиятъ Пиринъ
Освободени планини
Пѣсенъта на Шаръ
Вечеръ на Романовска планина
Каймакчаланъ
Островъ Тасосъ

Д-ръ Теодосий Смѣдовски	3
Захари Жандовъ	35
Мира Тодоринова	67
Захари Жандовъ	125
Карлъ Вилверъ	147
Захари Жандовъ	169
Д-ръ Владимиръ Жидовецъ	195
Георги Клисаровъ	243
Георги Драгоевъ	249
Д-ръ Теодосий Смѣдовски	264
Проф. Димитъръ Ярановъ	275
Проф. Николай Стояновъ	283

4. ПРИЛОЖНИ

Проектъ за въздушна желѣзница на Витоша
Зимната подготовка на швейцарската войска
Планово фотографно снимане на българскитѣ планини
Планово фотографно снимане на българскитѣ планини
Какъ да основемъ туристически клонъ
Поленарство
Ски-подемникъ на Витоша
Заслонъ на Страшното езеро

Инж. Йорданъ Йордановъ	11
Ст.	51
Георги Ст. Георгиевъ	95
" " "	138
" " "	216
Найденъ Памукчиевъ	176
Недѣлко Николовъ	238
Инж. Йорданъ Йордановъ	252
Р. Д.	270

5. ОТЧЕТНИ

Културният филм в услуга на туризма	
Залесяването на Витоша и ски-туризмът	
2000 дни на Мусала	
Участието на България в ски-състезанията	
в Гармиш-Партенкирхен	
Релефна карта на Пирин от Миронски	
По защитата на родната природа	
Германски алпийски стрелци на Олимп	
Пренасянето свещения огън от юношите-	
туристи	
Закон за планинските наименования в България	
Приятелството между два народа	
Освежаване хижата „Св. Иван Рилски“	
Туристическо лътовище „Караждия“	
Находища на червеноплодна хвойна по Сръдна	
Стара-планина	
Растителността на Източна Македония и Западна Тракия	
Изложбата на Иван Тричков	
Фото-изложбата в Скопие	
Борис Василев	

	стр.
Д-р Иван Боров	29
Д-р Асен Биолчев	41
Милко Божилов	47
Борислав Йорданов	105
Божидар Стоичков	110
Ангел С. Ангелов	142
Божидар Стоичков	144
Димитър Андреев	172
Георги Драгоев	172
Иван Раев	200
* *	233
Арх. Д. Кавалджиев	234
В. Аладжов	236
П. Н.	237
Невѣна Елмазова	262
Д. Добрев	269
Б. Ст.	272

6. НАУЧНИ

Новите надморски височини на нѣкои витошки върхове	
Снѣжни лавини	
Планински температурни инверсии	
Действие на високопланинското слънце върху кожата	
Снѣжна пролѣтъ	
Цвѣтната фотография	
Храната на планинारा	
Планински предвестници на пролѣтът	
Планината и художниците	
Народни повѣртия за Рилски езера	
Родопи, а не Родоп	
Планинската болест	
Опасати земноводни	
Македония	
Тракия, обетована земя	
Филипи	
Македония и Яворов	
Пирин-планина	
Орохидрографски бележки за Пирин	
Времето, неговото следене и предсказване	
Измѣрване на планински езера	
Снѣгът	
Вранска баня	

Георги А. Георгиев	6
Д-р Асен Биолчев	17
Киро Киров	23
Д-р Любен Телчаров	31
Петър Паунов	44
Георги Ст. Георгиев	60
Д-р Любен Телчаров	61
Проф. Николай Стоянов	74
Карл Йорданов	82
Павел Делирадев	87
Иван Николов	91
Д-р Любен Телчаров	106
Д-р Иван Буреш	131
Асен п. Тодоров	154
Проф. Стефан Консулов	157
Д-р Иван Велков	161
Петър Драгоев	165
Георги Ст. Георгиев	205
Георги К. Георгиев	209
А. Ш.	238
Петър Паунов	255
Б.	268
А. Алексиев	279

7. ЛИРИЧНИ И СТИХОТВОРЕНИЯ

Гробът в планината	
Витоша	
Победата над Мальовица	
Плътът към хижата	

Й. В. Богдар	57
Елпана	78
Миронски	78
Карл Вилнер	80

	стр.
Нержкотовният храмъ	138
Родината ни	169
Въ Пиринъ	194
Вечеръ въ планината	228
Ерма	242
Поздравъ отъ планината	265
Любимиятъ	295
Пжтека	295
Какъ леко се върви на пжтъ	295
Коста Траяновъ	138
Елпана	169
Иванъ Вазовъ	194
В. Балкански	228
Г. Вишневски	242
Д. Антонова	265
"	295
"	295
"	295

II. ИЗВЕСТИЯ

1. ЗА ПЛАНИНИТЪ НИ презъ м. м.

Декемврий—януарий	Божидаръ Стоичковъ	26
Февруарий	"	58
Мартъ—априлъ	"	102
Май	"	141
Юний—октомврий	"	209
Ноемврий	"	266

2. СЪЮЗНИ

. 26, 58, 102, 141, 170, 266

3. КЛОНОВИ

. 27, 59, 103, 171, 229, 266

4. ЗА СРОДНИТЪ НИ ОРГАНИЗАЦИИ

Български ски съюзъ	Карлъ Вилнеръ	59
Бравникъ	"	171

5. ЗА ХИЖИТЪ И ЗАСЛОНИТЪ

Новата хижа „Бъндерица“ Пиринъ	Димитъръ Талевъ	28
Хижа „Планинецъ“ въ Витоша	"	28
Заслонъ „Мальовица“	Божидаръ Стоичковъ	108
" „Заврачица“	"	108
" „Св. Иванъ Рилски“	"	143

6. КНИЖНИНА

Словашко презъ очитъ на българинъ отъ Атанасъ Русевъ	Проф. Я. С. Молловъ	32
Подъ българското небе отъ Н. В. Доранъ	Мура	32
40 години туризмъ въ България — юбилеенъ сборникъ Б. т. с. — редакторъ Д-ръ Божко Ковачевски	Найденъ Памукчиевъ	63

	стр.
Годишникъ на Българския алпийски клубъ — IV — редакторъ Божидаръ Стоичковъ	Г. Клисаровъ 64
30 години „Узана“ — юбилейно издание габ- ровския клонъ „Узана“, редакторъ К. Пенчевъ	
„Свободна Добруджа“ — издание Варнен- ския клонъ „Девненски извори“, ре- дакторъ Коста Траяновъ	Божидаръ Стоичковъ 111
Великобългарска младежъ отъ Найдена Па- мукчиевъ и Хр. Шейтановъ	Проф. д-ръ С. Ватевъ 175
Смѣхъ и мъдростъ отъ Петъръ Драгоевъ	Мура 175
Кратко ръководство за главатарии отъ В. Топ- лийски	„ 175
Черноморски легенди отъ Коста Траяновъ	„ 175

7. РАЗНИ

Маркировки	Божидаръ Стоичковъ 29
Планинарство и скиорство	Мура 61
Описание маркировката Мусаленския дѣлъ въ Рила	Иванъ Шехтовъ 109
Кратки съобщения	* * * 112

III. СНИМКИ

1. ПРИЛОЖЕНИЯ

Обѣдъ по хребетитѣ на Рила	Владиславъ Загоровъ 10
Погледъ отъ Василяшкото езеро къмъ Стра- житѣ. Пиринъ	„ „ 20
Вѣнецътъ на Урдинитѣ езера. Рила	„ „ 40
Черната скала, Рила	„ „ 50
Рилскиятъ манастиръ	Карлъ Вилнеръ 86
Орловецътъ, Рила	„ „ 96
Сиврия. Пиринъ	„ „ 122
Стѣлбитѣ. Пиринъ	„ „ 136
Люботрънъ. Шаръ	Георги Поповъ 160
Елъ-Тепе. Пиринъ	Владиславъ Загоровъ 208
Стѣлбитѣ. Пиринъ	Карлъ Вилнеръ 224

2. ВЪ ТЕКСТА

А. РИЛА

Купенитѣ	Владиславъ Загоровъ 8
Мальовица	„ „ 9
Стрѣха надъ Урдина рѣка	„ „ 17
Изъ Мальовишката долина	Миронски 19
Харамията	„ „ 21
Изъ Купенитѣ	Василъ Ненковъ 22
Долината на Рѣждавица	„ „ 23
Лопушкитѣ върхове	Миронски 44
Презъ пирамидата на Сейменски ридъ	Владиславъ Загоровъ 45
Мусала	отъ птичи полетъ 47
По севернитѣ склонове на Мусала	Миронски 48
Челното било на Мусала	„ 49

	стр.
Малкия купенъ	40
Слънчеви настрояния	70
Погледъ къмъ "Джендема	71
Куиловицитъ	95
	139

Г. НОВОПРИДОБИТИТЪ ЗЕМИ

Шаръ Ливадишко езеро	* *	147
„ Черно езеро	Георги Поповъ	153
„ Голѣмъ-Българинъ	„ „	160
„ Люботрънъ	„ „	249
„ Козята стена	„ „	250
„ Погледъ отъ Люботрънъ	„ „	251
„ Езерина	„ „	276
„ Северната стена на ливадище	„ „	280
„ Южната стена Люботрънъ	„ „	281
„ Масивътъ на Люботрънъ	„ „	282
„ Ливадишко езеро	„ „	284
„ Между Тетово и Лисецъ	„ „	287
„ Плочата	„ „	288
„ Хижата попова шапка	„ „	289
„ с. Лисецъ	„ „	291
„ Церепашина	„ „	292
„ Въ околността на Голѣмъ-Българинъ	„ „	294
Погледъ къмъ Ябланица	Никола Божиновъ	149
Бабуна-планина	„ „	152
Марковитъ кули край Прилепъ	„ „	151
Кавала	„ „	157
Долината на Прѣспа Суха-гора	Благой Дръшковъ	159
Неолица Баба-планина	Захарий Жандовъ	163
	„ „	260
Пелистеръ Баба-планина	Никола Божиновъ	166
Охридско езеро	„ „	169
Преспанско езеро	Захарий Жандовъ	166
Манастирътъ Св. Наумъ	Никола Божиновъ	167
Клисурата Тръска — Суха-Гора	* * *	245
Манастиръ Св. Никола — Суха Гора	Дрънковъ	275
Раздѣлътъ между Гребенъ и Влашка планина	Караджовъ	243
Рѣка Ерма	„ „	244
Погановскиятъ манастиръ	„ „	245
Гребенъ планина	„ „	247
Малото езеро подъ Пелистеръ	Жандовъ	258
с. Ниже-поле, Пелистеръ	„ „	264
Скопска Черна гора	Георги Поповъ	278
Македонскитъ хижи	„ „	296

Д. РАЗНИ

Тангането Витоша	Владиславъ Загоровъ	52
Швейцарски алпийски войски	* * *	74
Пролѣтни планински цвѣта	Шандурковъ	76
Гората край Русе	К. Вилнеръ	80
Релефна карта на Пиринъ	Миронски	110
Горното Смолянско езеро	Вълкановъ	135
Беглика въ Балканскитъ Родопи	Д-ръ Бурешъ	137
Развалини отъ Филипи	* * *	161
Есень въ Балкана	Шандурковъ	225
о. Тасосъ	Проф. Н. Стояновъ	283
	„ „	286
Бѣласица	Жандовъ	293

IV. СКИЦИ и РЕПРОДУКЦИИ

	стр.
Мальовица. Рила	Миронски 72
Зима	Атанаѣ Михайвъ 83
Витоша	Йорданъ Гешевъ 84
Дрѣновска св. обитель	Хр "Йончевъ"-Крисарецъ 85
Лѣви Искъръ. Рила	Ст. Стамболски 124
Скакавецъ. Рила	* * * 155
Рилскиятъ манастиръ	
Златовръхъ. Гранитоидни скали край Прилепъ	
Пелистеръ	* * * 248
Мальовица Рила	Иванъ Тричковъ 262
Рила	" " 263

V. ДОБАВЪКЪ

Македония въ географскитѣ ѣ граници — Физиогеографски очъркъ отъ Живко Гължбовъ и Д-ръ Любомиръ Диневъ, съ предговоръ отъ Д-ръ Божко Кова- чевски и съ карта на македонскитѣ области	 стр. 177—192
---	------------------------

Всички надписи сж извършени отъ художника Людмилъ Руневски
